

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

135 - AYIN HARA - PART 2 OU ISRAEL CENTER - SUMMER 2019

We saw in Part 1 that one mainstream approach to ayin hara is that it is a destructive force which emanates from the eyes of certain people. This accorded with the scientific theory of extramission, which was widely held until modern times and which understood that sight is enabled by rays of light emerging FROM the eyes.

Since the 17th Century, science has firmly rejected this theory and modern optics understands that light actually enters the eyes and nothing (at least physical) emerges from the eyes. On that basis, what are the other understandings of ayin hara?

A] AYIN HARA AND PERSONAL MERIT

1. כל המוסר דין על חבירו הוא נענש תחלה. שנאמר (בראשית ט:ה) וְתֹאמַר שְׂרִי אֶל אַבְרָם חֲמָסִי עָלֶיךָ וְכָתִיב (בראשית כג:ב) וַיִּבֹא אַבְרָהָם לְסֹפֹד לְשָׂרָה וְלִבְנֵתָהּ

ראש השנה טו:

Chazal state that when someone passes judgment on another person, they will be punished first. This clearly implies that the other person will for some reason also be punished as a result of that judgment!

2. יש להעיר בעיקר הדבר של האיש המקולל. ממה נפשך! אם הוא חייב כפי הדין רעה הבאה עליו באמצעות הקללה על כל פנים לא ינצל ממנה גם כי לא יקולל. ואם הוא כפי משפט אלקים לא עשה דבר שיתחייב עליו ביאת הרע, קללתו תשוב על ראש המקלל! בשלמה הברכה לפי שמדה טובה מרובה. גם לעשות ה' רצון ידידו לברך המתברכים מהם במדת החסד תקובל ברכתו גם למי שאינו ראוי לה כמו מעשיו, מה שאין כן מדה רעה כי לא יריע ה' לאדם חנם חס ושלום! אכן עיקר הדבר הוא לפי שמדתו יתברך להאריך אפו לעוברי רצונו, בין לצדיק כשיחטא בין לרשע הגם שירצה לחטוא. ומדה זו היא אחת מ"ג מדות רחמים שנאמרו למשה, ונוהגת תמיד זולת בעת אשר יזעום ה'. דכתיב (תהלים לו) כִּי רָגַע בְּאַפּוֹ. אז מתגברים הדינים על הנתבע במשפט באותו זמן ולא תתנהג מדה זו של ארך אפים. וכמו כן כשיקלל אדם את חבירו תסובב הקללה שעונותיו אשר ה' מאריך לו אפו עליהם ימהר ליפרע ממנו. אבל אם אין לו עון לא תועיל קללת המקלל כלום.

אור החיים במדבר כג:ח ד'ה מה

The Or Hachaim (commenting on the attempted curses of Bilaam) asks how the negativity of another person can ever cause harm if the victim is not deserving of it. He explains that we all rely on God's rachamim to delay and hopefully avoid the consequences of our averiot. The curse of another person cannot cause us to suffer that which we do not deserve. But it can suspend the rachamim which is protecting us.

• So too with ayin hara. The negativity of someone who is jealous of someone else can cause the merits of that person to be readdressed in the Heavenly Court¹, removing the protective rachamim and exposing them to din!

3. כמו שמלינו שיש כח בנפש האדם לפעול צעיונו לטוב כדכתיב עוֹבֵד עֵינָי הוּא יִצְרָךְ. וכן צהפך צרע עוֹן כְּזֵלֶטֶס וּבְכַמָּה מְקוּמוֹת וְכוּלָּא צוּה צְדָוּרוֹ הַקָּל כְּדֹאמְרֵי (גמ' ל'ז) אֵל תְּהֵא צְרַכְתָּ דְדִיּוֹת כּוּי וְאֵל תְּהֵא קִלְלַת דְדִיּוֹת קִלְבָּה צְעִינִיךְ

מהרש"א חידושי אגדות ברכות נה:

Bilaam's power was one of ayin ra - looking negatively at others. Thus the beracha or curse even of a simple person is of importance.

1. See the commentaries of Seforno and Rabbeinu Bachya on Shemot 30:12

B] AYIN HARA AND THE INTERCONNECTED HUMAN SOUL

4. פעולת עין הרע מושרשת בעובדה שנפשות כל בני האדם קשורות ומעורות זו בזו, וחייהם תלויים זה בזה בשרשם הרוחני. ואם אחד מקנא בחברו ועינו צרה בו ... יתכן ויוכל לגרום על ידי זה למעט מחברו שפע החיים, וממילא יהיה יותר עלול לנזקים ולאסון

מכתב מאליהו ד' עמ' ז

Rav Dessler understands that every soul is interconnected², such that negativity in one can cause a limit in Divine downflow to another.

5. על ידי מה שהנפשות פועלות זו על זו יש מקום לעין הרע לפעול לרעה ... אמנם לא תפעל כי אם על ידי חלישות הנפש המתפעלת, ותוכן החלישות בא על ידי מה שלא תמצא את הכרת ערך עצמה כראוי. ולא יהיו מרכז לפעולותיה כי אם מבט חיצוני של העין. ונפש חלושה כזאת שההשפעה החיצונה פועלת עליה להיות מרכזת את דרכה בחיים, תקבל על נקלה רושם מההשפעה החיצונה לרעה גם כן

רב א. י. קוק - עין איה ברכות נה:

Rav Kook takes a similar position as Rav Dessler but also focuses on the weakness of the person who is impacted. Their lack of self confidence and self esteem leads them to see themselves thorough the prism of the judgment of others.³

C] AYIN HARA - A PSYCHOLOGICAL APPROACH

6. [ח] עין טובה - הכסתפקות צמח שיש לאדם, והיא ממעלות המידות. ועין רעה - הפכה. ראוני לומר: לחשוב את הרצ למעט, ולהשתדל בתוספת.

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת אבות פרק ב

The Rambam understands that ayin tova means being satisfied with what one has in life. Ayin ra'ah is the opposite - never being satisfied, thinking that one never has enough and striving for material extras.

Rav Soloveitchik approaches the issue of ayin hara from the opposite perspective - of the person being looked at.

7. The matter of the ayin hara is crystal clear to me. There are people whose lives are entirely dependent on the thoughts of others - whether they approve of them, forget about them, or praise them. At the moment they realize that others no longer approve of them or care about them - this immediately destroys their spiritual strength and self-confidence... People like this see themselves exclusively from the perspective of others, without recognizing their independent abilities. For people like this, the ayin hara can be devastating. When others gaze upon them with an ayin hara, meaning some degree of opposition or disapproval, their very humanity can be completely destroyed. This was the meaning of Rebbe Yochanan when he said - "I am from the offspring of Yosef." He did not mean he had a tradition that he was actually his descendant, but rather that in this quality he was similar to Yosef. Yosef understood his spiritual strengths from his own recognition, not from the perspective of others. And without this recognition that he had of his own abilities, independent of the values of others, in this case his brothers, Yosef would never have amounted to anything, and his dreams would have immediately ceased.

Rav Soloveitchik (Shiurei HaRav - HaDarom 61)⁴

D] AYIN HARA - LIVING A LIFE OF TZNIUT

8. (א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה פֶּסֶל לָךְ שְׁנֵי לַחֹת אֲבָנִים כְּרַשְׁמֵי אֶת הַלְּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלְּחֹת הָרִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר שִׁבְרָתָ: (ב) וְהָיָה נֶכּוֹן לְבָקָר וְעֵלִיתָ בְּבָקָר אֶל הַר סִינַי וְנִצַּבְתָּ לִּי שָׁם עַל רֹאשׁ הָהָר: (ג) וַאֲיֵשׁ לֹא יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם אִישׁ אֶל יָרֵא בְּכָל הָהָר גַּם הַצֵּאֵן וְהַבְּקָר אֶל יָרְעוּ אֶל מוֹל הָהָר הַהוּא:

שמות לד

9. (ג) וַאֲיֵשׁ לֹא יַעֲלֶה עִמָּךְ - הראשונות על ידי שכיוו צתשואות וקולות וקהלה, שלטה צבן עין רעה. אין לך מדה יפה מן הצניעות

רש"י שם

The first Luchot were given with great noise and fanfare, attracting ayin hara, and failed! As such, Moshe is told that the second Luchot must be given with tzniut.

2. I am grateful to a student who suggested a beautiful connection between this idea and John Donne's famous Meditation XVII: "No man is an Iland, intire of it selfe; every man is a peece of the Continent, a part of the maine; if a Clod bee washed away by the Sea, Europe is the lesse, as well as if a Promontorie were, as well as if a Manor of thy friends or of thine owne were; any mans death diminishes me, because I am involved in Mankinde; And therefore never send to know for whom the bell tolls; It tolls for thee."

3. See also Rav Soloveitchik below.

4. Taken from <https://jewishclarity.com/mitzvot-and-jewish-holidays/segulas-part-3/>

10. א"ר יהושע דסכנין בשם ר' לוי - למה"ד? למלך שקדש את בתו ועשה לה קדושין גדולים ושלטה בהם עין רעה! כשבא המלך להשיא את בתו מה עשה נתן לה קמיע. אמר לה 'היא הקמיע הזה עליך שלא ישלוט בך עין רעה עוד'. כך עשה הקדוש ברוך הוא כשבא ליתן תורה לישראל עשה פומבון גדולה כמה שכתוב (שמות כ) *וכל העם רואים את הקולות*. ולא היו אלא קדושים כמו שכתוב (שמות יט) *לך אל העם וקדשתם היום ומחר*. ושלטה בהם עין רעה ונשתברו הלוחות לא עשה כן אלא כיון שבאו ועשו את המשכן נתן להם הקדוש ברוך הוא את הברכות תחלה כדי שלא תשלוט בהן עין רעה. לפיכך כתוב תחלה *יברכך ה' וישמרך - מן עין רעה ואח"כ ויהי ביום כלות וגו'.*

במדבר רבה (וילנא) פרשת נשא פרשה יב

Yet Chazal elsewhere stress that the response to the ayin hara caused by the first luchot was a protective measure - the beracha from God in the mishkan.

- These two different perspectives demonstrate different approaches to dealing with ayin hara - (i) an internal change; or (ii) external protection. Perhaps both approaches are needed!

E] AYIN HARA AND THE RAMBAM

11. Such fictions⁵, originally invented by foolish men, were in the course of time committed to writing, and came into the hands of good but weak-minded and ignorant persons who were unable to discriminate between truth and falsehood ...

Guide to the Perplexed 1:62

In Part 1 we saw that Chazal state that a person may not look out over their neighbor's personal living space due to privacy, or even over their neighbor's growing crops. Rashi explains that this is due to the ayin hara that a person may place over their neighbor's crops.

12. היזק ראייה דנזקי אדם צאדם הוא - אי משום עין רעה, אי משום ליסנא ציפא, אי משום לניעותא

חינושי הרמב"ן בבא בתרא נט.

The Ramban also understands that ayin hara is one of the forms of hezek re'iah.

13. יד חצר השותפין שיש בה דין חלוקה יש לכל אחד מהן לכוף את חבירו לבנות הכותל באמצע כדי שלא יראהו חבירו בשעה שמשתמש בחלקו, שהיזק ראייה היזק הוא ...
טז כמה גובה הכותל? אין פחות מארבע אמות. וכן בגינה כופהו להבדיל גינתו מגינת חבירו במחיצה גבוהה עשרה טפחים (השגת הראש"ד: *כמה גובה וכו' עד י' טפחים*. א"א זה שיבוש גדול אלא כותל ארבע אמות עכ"ל)

רמב"ם הלכות שכנים פרק ב הלכה יד, טז

However, the Rambam rules that for the laws of privacy in a private courtyard a wall of 4 amot (approx 2 meters or 6.5 feet), but for a field the wall need only be 10 tefachim (approx 80 cm or 32 inches). The Ravad comments that this is a significant error and 4 amot is required even for crops.⁶

14. דעת המחבר שאין היזק ראייה צגינה. ולפיכך די צעורה טפחים כדי שיתפס כנגז ולשמירה צעלמא. ומה שאמרו אסור לאדם שיעמוד על שדה חבירו צעשה שיעומדת צקמתה אינו אלא מדת חסידות ולא נכריה לגדור ארבע אמות צצזיל כך

מגיד משנה שם

The Magid Mishne explains that the Rambam does not consider there to be any real hezek re'iah from ayin hara by looking at another person's field and thus a smaller mechitza is acceptable.⁷

15. וצריך לבקר את האבדה ולבדקה כדי שלא תפסד ותאבד מאליה שנאמר (דברים כב) *וְהִשְׁבַּתוּ לָךְ* - ראה היאך תשיבנו לו. כיצד? מצא כסות של צמר מנערה אחת לשלשים יום. ושוטחה על גבי מטה לצרכה בלבד אבל לא לצרכה ולצרכו. נזדמנו לו אורחים לא ישטחנה בפניהם ואפילו לצרכה שמא תגנב.

רמב"ם הלכות גולה ואבדה פרק יג הלכה יא

We also saw a halacha in Part 1 that a person should not air lost property in front of guests. The Gemara gave two reasons: (i) in case it is stolen and (ii) in case the guest places an ayin hara on it and burns it up. The Rambam rules this halacha but only give the first reason and ignores the issue of ayin hara⁸.

5. The Rambam is not specifically speaking here about ayin hara, but use of Shemot - mystical names of God - and other amulets for superstitious purposes.

6. The Rambam was asked about this psak by the Sages of Lunel and responded that hezek re'iah only applies to issues of personal privacy in living space. Fences between agricultural land are only for the purposes of property demarcation.

7. The Rambam rules that making a higher partition is recommended as a good practice and explains in his responsum to the Sages of Lunel that the concern of ayin hara applies only as a middat chassidut - an act of extra piety. As such, Rambam does not reject the concept of ayin hara. Rather, as we see in his commentary on Avot, he understands ayin hara as a negative character trait of being unsatisfied with one's lot in life. Thus, he may rule the middat chassidut in order to fulfil the extra piety of Pirkei Avot (which is generally on a level of middat chassidut. See a similar wording of the Rambam in his commentary on Avot 1:6 where he rules the concept of judging all people as a derech chassidut. There is a halachic Torah obligation to judge others that one knows fairly (Vayikra 19:16) but the extra piety of Avot is to judge all people (even if unknown) favorably.)

8. Note however the Gra on Shulchan Aruch C.M. 267:29 who rules that the Rambam chooses the second reason (of theft) since this is his normal approach when there are two reasons

The Rambam also rules⁹ the halacha not to count Jews, but does not mention the reason as anything to do with ayin hara.

It is clear that the Rambam does not reject outright the concept of ayin hara. Surprisingly, he does not take the then scientific position of extramission (see Part 1), which would have been a rationalist position in his time. He may have taken the minority position of Aristotle on this issue, and adopted the scientific approach of intromission (which turned out to be correct!).¹⁰

F] DO WE HAVE TO BE CONCERNED FOR AYIN HARA TODAY?

16. יכולים לקרות ב' אחים זה אחר זה והבן אחר האב. ואין מניחים אלא בשביל עין הרע

שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת ספר תורה סימן קמא סעיף ו

The Shulchan Aruch rules that one could in theory call up to the Torah one brother after another. But we do not allow this due to ayin hara.

17. ... ואפילו אומרים שאין מקפידים על עין הרע. ויש שמחמירין אפילו אז עם בן זנו משום עינא זישא. וזמקום האורח יש להתיר עם בן זנו:

משנה ברורה סימן קמא ס"ק יט

The Mishna Berura rules that we are concerned for ayin hara even if the people involved say that they are not at all concerned! We also extend this to a father/son, and even a grandfather/son where possible.

18. ומדינא יכולים לקרות שני אחים זה אחר זה והבן אחר האב או להיפך. אלא שנהגו למנוע מזה משום עין הרע. ואפילו האחד הוא השביעי והשני מפטיר ג"כ חוששין לזה. ודווקא בשבת שהמפטיר קורא בזו הס"ת שכולם קראו אבל ביום טוב וכן בשבת ר"ח וחנוכה וד' פרשיות שהמפטיר בס"ת אחרת לא חששו לעין הרע. וכ"ש באחרון והגבהה שאין חשש בזה. ומאן דלא קפיד יכול לעשות כמו שירצה [ובחול המועד פסח שיש שני ס"ת ג"כ אין חשש]:

ערוך השולחן אורח חיים סימן קמא סעיף ח

The Aruch Hashulchan rules however that someone who is not bothered about ayin hara can do as they like and even call up brothers or father/son consecutively.

19. ואומרים קדיש יתום אחר עלינו. ואפי' אין יתום צצית הכנסת יאמר אותו מי שאין לו אז ואם. ואפילו מי שיש לו אז ואם יכול לאומרו, אם אין אזו ואמו מקפידין

רמ'א שולחן ערוך אורח חיים הלכות נשיאת כפים ונפילת אפים סימן קלב סעיף ב'

The kaddish after Aleinu in Shacharit is, according to the Ashkenazi psak, one of the 7 required kaddishim per day and should be said by someone, even if they are not normally saying mourners' kaddish. This should be someone who has lost their parents, but can be someone who has not, as long as the parents are not 'makpid'.

20. אם יש שני חתנים יחד מברכים ברכת חתנים אחת לשניהם. הגב: ... וי"א דאין לצרף לב' חתנים ציחד משום עין הרע (הגבחה מיימוני פ"י דאישות). וכן נוהגין לעשות לכל אחד חופה צפני עלמו ולצרף לכל אחד. אבל לאחר הסעודה מצרכין להרצה חתנים ציחד, אם אכלו ציחד.

שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן סב סעיף ג

The Mechaber in the Shulchan Aruch rules that one may conduct a wedding with multiple couples together. The Rema rules that we do not do this because of ayin hara. (Although he permits sheva berachot after the meal with multiple chatanim).

21. יוצאת בקשר שעושים לרפואת קיטוף עין הרע שלא ישלוט. ובמוך הקשור ומהודק באזנה, ובמוך שבסנדלה הקשור בסנדלה

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שג

The Shulchan rules that it is permitted to carry on Shabbat (without an eruv) a charm which protects against ayin hara .

for a halacha given in the Talmud. By implication, the Gra is saying that the Rambam does NOT reject the concept of ayin hara in this halacha.

9. Hilchot Temidim U'Mussafim 4:4. For more on the Rambam and superstition see *Maimonidean Halakhah and Superstition, Studies in Maimonides and His Interpreters* Mark Shapiro, pp 128-9.

10. For more on this see *Ayin Hara - Ocular Radiation of Heavenly Accounting* by Rabbi Dr Natan Slifkin.

22. לא יצא הסוס בזנב שועל שתולין בין עיניו שלא תשלוט בו עין הרע ...

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שה סעיף יא

He also rules that a horse may not walk out on Shabbat with a charm against ayin hara!

23. במערב לא קפדי אזוגי. רב דימי מנהרדעא קפיד אפילו ארושמא דחביתא. הוה עובדא ופקע חביתא. כללא דמילתא: כל דקפיד - קפדי בהדיה, ודלא קפיד - לא קפדי בהדיה. ומיהו למיחש מיבעי

פסחים קי:

The Bavli records a concern about 'zugot' - things which come in pairs - which were thought by many to bring negative consequences. In Eretz Yisrael they were NOT concerned about this. The rules brought in the Bavli is that, ultimately, if one is not concerned about zugot, one will not be affected by it, but one should still be careful. Would one say the same about the ayin hara?

24. כל דקפיד. יותר מדאי, קפדי צהדיה כשדים להזיקו. ודלא קפיד כ"כ לא קפדי צהדיה להזיקו. ומיהו למיחש מיבעי אפילו מאן דלא קפיד דלא קפדין צהדיה. דאי תימא דלא קפדי צהדיה כלל א"כ זוגות למא נזכרו צגמרא? כך היב להם לחכמים לומר - לא יזכר אדם צוגות דלא ליקפדו צהדיה:

רשב"ם פסחים קי:

The Rashbam explains that this Gemara is simply saying that one should not be over-concerned about such matters. But one DOES need to be somewhat concerned, or the Gemara would have simply told us to ignore them.

25. לפמ"ש החיד"א בס' ברית עולם (ס"ו תע"ז) שכשם ששינוי המקומות ושינוי הזמנים גורם לכמה דברים, כגון הרפואות שבש"ס שאינם מועילות בזה"ז, גם לענינים אלו נשתנו הזמנים. ועוד נהגו בזיווגים אלו ושכיחי טובא, ולא היה עין הרע בזה. אך עתה דלא אשתכת, העושה זיווג כזה יש בו משום עין הרע. ושומר נפשו ירחק מזה דאיכא עיה"ר. עכת"ד.

שו"ת יביע אומר חלק ב - אבן העזר סימן ז

The Chida understood that the power of ayin hara can change over time, just as we see with the medical advice of Tanach.

26. (יא) בנוגע לב' אחים הרוצים לישא ב' אחיות. הנה אף על פי שהנוב"י הקשה ע"ז, ממ"ש בגמ' שהיו פ' זוגי אחים לפ' זוגות אחיות, ומכח זה הכריח דלא צוה ריה"ח אלא לזרעו. כבר כ' לתרץ החיד"א שיש חילוק בין זמנם לזמנינו מתרי טעמי. (א) משום שגברה הסט"א של עין הרע בזה"ז. (ב) שאין זה מצוי לעשות כן בזמנינו, ולכן יש חשש של עיה"ר. ויש לפקפק בטעמו הא', שהרי הדבר ידוע כי הרבה עניני רוח רעה אינם נמצאים בזמנינו. שאז היתה שליטת עיה"ר בכל תוקף. ואפשר דהאידינא אכשור דרי להאי מילתא, מטעם כי הסט"א יונקת מן הקדושה, ולפי תוקף קדושת הראשונים היתה הסט"א תקיפה ביותר. משא"כ בזה"ז כי דלונו מאד. ואין לנו עסק בנסתרות. ועכ"פ המציאות נראית להיפך מכמה עניני ר"ר. וכמו כן עניני הכשפים נתמעטו מאד כנודע. נראה שנכון לחוש לזה במקום שנהגו להקפיד. והכל תלוי במנהג, נהרא נהרא ופשטיה.

שו"ת יביע אומר חלק ב - אבן העזר סימן ז

Rav Ovadia Yosef addresses the question of two brothers marrying two sisters, which R. Yehuda Hachasid prohibited due to ayin hara.¹¹ Although he brings grounds for leniency on the basis that ayin hara is weaker in these times, he concludes that in a place where people are particular about this, one should be strict.¹²

27. בענין עין הרע ודאי יש לחוש. אבל אין להקפיד הרבה כי בדברים כאלו. הכלל מאן דלא קפיד לא קפדין בהדיה, כהא דמצינו בזוגות בפסחים דף ק". אבל איני רואה בזה שאשה צעירה שהוא כדרך העולם להתעבר שיהיה שייך עין הרע ואין להקפיד בזה. ובדבר הרמב"ם והמאירי ודאי לא יפלו על הגמ' בדברים שחוששין לעין הרע אבל אין להקפיד כל כך. וגם רק בדבר שלא מצוי לפי דרך העולם שייך לחוש ולא לדברים מצויים.

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ג סימן כו

Rav Moshe Feinstein writes that one should in principle be concerned for the issue of ayin hara but applies the principle 'if one is not concerned one will not be affected'. Thus for normal life events one need not be over concerned. This is especially true if one takes the more rationalist approach of the Rambam and Meiri.

11. There is a more general issue which Rav Ovadia mentioned, which is whether the will of R. Yehuda Hachasid was intended as a binding psak for all, or just a personal instruction to his own family. One famous example is not marrying someone with the name of one's parents. But there are other lesser known examples, such as not stopping up a door or window, or moving an oven. See <https://www.theyeshivaworld.com/news/headlines-breaking-stories/257468/halachically-speaking-the-will-of-rav-yehuda-hachasid.html> and <https://rabbikaganoff.com/tag/rav-yehuda-hachasid/>

12. In my own family there was a case of three siblings who wanted to marry three siblings. The question went to Rav Elyashiv who permitted the third marriage, but only after checking that there was no bad mazal in the first two.

G] AVOIDING THE AYIN HARA**G1] CONTROLLING OUR DESIRES**

28. עין שלא רצתה לזון ממה שאינו שלו אין עין הרע שולטת בו.

ברכות כ.

In explaining why Yosef was resistant to the damage of ayin hara, Chazal explain that those who are able to control their desires for that which belongs to others will be protected against ayin hara.

29. **לא תחמוד** - אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה. איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו. ועתה אתן לך משל. דע, כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה, והוא ראה בת מלך שהיא יפה, לא יחמוד אותה בלבו שישכוב עמה. כי ידע כי זה לא יתכן. ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד מן המשוגעים, שיתאוה שיהיה לו כנפים לעוף השמים ולא יתכן להיות. כאשר אין אדם מתאוה לשכב עם אמו אעפ"י שהיא יפה, כי הרגילוהו מנעוריו לדעת שהיא אסורה לו. ככה כל משכיל צריך שידע, כי אשה יפה או ממון לא ימצאנו אדם בעבור חכמתו ודעתו, רק כאשר חלק לו ה'. ... ואמרו חכמים 'בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא'. ובעבור זה המשכיל לא יתאוה ולא יחמוד. ואחר שידע שאשת רעהו אסרה השם לו, יותר היא נשגבה בעיניו מבת מלך בלב הכפרי. על כן הוא ישמח בחלקו ואל ישים אל לבו לחמוד ולהתאוות דבר שאינו שלו. כי ידע שהשם לא רצה לתת לו לא יוכל לקחתו בכחו ובמחשבותיו ותחבולותיו. ע"כ יבטח בבוראו שיכלכלנו ויעשה הטוב בעיניו.

אבן עזרא שמות כ"ג

The Ibn Ezra on the mitzva of Lo Tachmod explains that, just as a peasant would not feel a desire to marry a princess since the very idea is ridiculous, so too a person can internalize that anything they do not have has been placed 'off-limits' by God, no less than the princess from the peasant.

G2] KEEPING THINGS PRIVATE

30. אמר רבי יצחק: אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין תנא דבי רבי ישמעאל: אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו

תענית ח.

Chazal understood that beracha will only rest on something which is hidden from the eye.

31. (בראשית מח:טז) וַיֵּדְגוּ לָרֶבֶת בְּקֶרֶב הָאֲרֶז. מה דגים שבים מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם, אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם

ברכות כ.

Remaining 'under the radar' is the best approach to avoid the ayin hara. The fish of sea are numerous and successful, partly due to their hidden and unscrutinized existence.

G3] USING ONE'S MONEY FOR MITZVOT

32. המחזיק בנכסי הגר מה יעשה ויתקיימו בידו - יקח בהן ספר תורה. אמר רב ששת: אפילו בעל בנכסי אשתו. רבא אמר: אפילו עבד עיסקא ורווח. רב פפא אמר: אפילו מצא מצויה. ... מאי קראה: דכתיב (במדבר כא:ב) וַיֵּדְרֵךְ יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם נָתַן תִּתֵּן אֶת הָעֶסֶם הַזֶּה בְּיַדִּי וְהִחַרְמְתִּי אֶת עֲרִיקָם

עירובין סד.

Someone who comes into money conspicuously should make sure to use some of it for mitzvot. That way their prayers to retain the money will be more likely to be answered positively.

33. המחזיק בנכסי הגר - מידי דתמיכה היא, ותוהי זה אינשי, לפי שצאו לו בלא יגיעה, לפיכך אין מתקיימין, אם לא על ידי מלוה. יקח בהן ספר תורה - צמקתם, וצשכר אלו יתקיימו האחרים בידו. בעל בנכסי אשתו - צעי למיעבד צבו מלוה. דמילתא דתוהי זה אינשי נמי היא, ושלטא צבו עינא צישא. מאי קראה - דעל ידי דעבד צבו מלוה מיקיימי צידיה - דכתיב וידר ישראל וגו' והחרמתי לשון הקדש. ועל ידי כך נשמעת תפלתו ונפלו צידם.

רש"י שם

G4] RED STRINGS

34. אילו דברים מדרכי האמורי - ... והקושר מטוטלת על ירכו, וחוט אדום על אצבעו ...

תוספתא שבת פרק ו הלכה א

The Tosefta brings a list of practices which are prohibited as 'darchei ha'emori' - superstitious practices of the non-Jewish nations, which were often connected with idolatry. These include tying a red string around one's finger.

35. הקושר חוט [על גבי] אדום - רבן גמליאל או' אינו מדרכי האמורי. ר' לעזר בי ר' צדוק או' הרי זה מדרכי האמורי

תוספתא מסכת שבת (ליברמן) פרק ז הלכה יא

The Tosefta then specifically discusses tying a red string (or perhaps tying a string on something red - eg a wound¹³). Rabban Gamliel rules that this is not prohibited and R. Eliezer rules that it is!

36. For the practices of the heathen, which they considered as of a magic and talismanic character, even if not containing any idolatrous element, are prohibited ... The Law prohibits all heathen customs, called by our Sages "the ways of the Amorite," because they are connected with idolatry.

Guide to the Perplexed 3:37

37.

ועי' בס' הקטן והלכותיו (ח"א עמ' 21 שאלה כא) שהביא שנשאל ע"ב להגר"ח קנייבסקי שליט"א בזה"ל: האם מותר לקשור חוט אדום ע"ג יד תינוק נגד עינא בישא דבתוספתא שבת פ"ח אות ד לחד מ"ד הוי מדרכי אמורי? והשיב: אין לעשות כן.³
גם בס' הבה לי בנים (פ"ז אות ג) הביא לאיסור מס' רפאל המלאך⁴ בזה"ל: 'יש מנהג בין הנשים לקשור חוט אדום על הידים של הילדים, וזה אסור משום דרכי אמורי'. עכ"ל, וסתם ולא פירש מקורו, והמחבר הנ"ל הוסיף עליו מדיליה: 'וגם אלה המטמינים את החוט האדום בארנקיהם או בכיסם, [..] בחשבם שיש מזה תועלת, ומאמינים שבחוט האדום יש סגולה להצלחה או מניעת עיה"ר, הרי זה מדרכי אמורי, ואסור'⁵. עכ"ל.

מקורות לסגולות שונות הרב לוי פריינד, תשס"ב עמ' קפב - קצב

A number of contemporary poskim have ruled that one should NOT use red strings as this could be part of the prohibition of darchei emori.

38. כתבו הגהות מיימוניות צפרק י"א מהלכות ע"ז (ה' ה) צ"ש רא"מ (יראים השלם סי' שיג) דמסביר אין להוסיף על מה שמנו חכמים שהיתה קבלה צידם שהוא מחוקות הגוים. וכתב סמ"ג (ש"ס) בתוספתא דשבת (ש"ס) מונה כל מה שהיתה קבלה ציד חכמים מחוקותיהם ודרכי האמורי עכ"ל. וצ"ח שכתב דברים שנויים בצורתם תוספתא שיש בהם משום דרכי האמורי והרבה בני אדם נכשלים בהם ואין איש שם על לב. ושמה משמע להו שאין לחוש משום דרכי האמורי אלא לדברים שהזכרו בגמרא בלבד. וכל שאר דברים השנויים בתוספתא הו דלא כהלכתא דאם לא כן לא הוה שתיק תלמודא מינייהו

בית יוסף יורה דעה סימן קעח

The Beit Yosef notes that many people do things which are apparently prohibited by the Tosefta as darchei emori, or at least similar to those things. He proposes that (i) it may be that only those specific things listed in the Tosefta are problematic and we may not add more restrictions to that list; and (ii) it could be that the actual halacha does NOT follow the Tosefta but rather the Gemara, which does not include these prohibitions.

39. ומ"ש שהתוספתא אינה כהלכה, אלא כגמרא דידן, הכונה דסתמא דתלמודא ידע דאיכא תנאי דפליגי על תוספת זו, ונקיט כוותייהו

שירי ברכה יורה דעה סימן קעט

The Chida (18C Eretz Yisrael) follows that position and rejects the prohibitions of darchei emori in the Tosefta.

13. See Chasdei David of R. David Pardo on Tosefta Shabbat 8:4

40. ג] שאלה - אם יש מקור למנהג לקשור חוט שני מפני עיה"ר על התינוק ועגלתו וכיוצ"ב?
 השבתי - כן היה המנהג, והכל עשו כן. כן דקדקו לקשור חוט שני אדום על עגלה או מטת התינוק מפני עין הרע. וכל אלו
 מנהגים בכלל מנהג נשים זקנות, שעליהם כ' הרשב"א שאל יזלזלו בדבריהן ובמנהגיהם כי בודאי יסודתם בהררי קודש, גם
 אם נעלם הטעם ממנו.

שו"ת באר משה (שטרן) חלק ח סימן לו

The Debreczyner Rav, R. Moshe Stern (1914-1997 - posek in the US and brother of Rav Betzael Stern) rules that, although we are not clear on the origins of the red string against ayin hara, this falls in the category of 'the customs of old women', which we respect!

41. From a psychoanalytic semiotic perspective, the popularity of the red string in Jewish Israeli society may be viewed as a local version of a folk practice that has been widely documented in the historical and ethnographic records of many cultures. Indeed, the symbolic use of red thread, ribbon, cord, flannel, and wool is so widespread in world folklore that mentions of it can be found in Greek and Egyptian mythology, ancient Chinese legends and contemporary Chinese death rituals, soul-loss rituals of the Lolo tribe of western China, folk customs from England, Wales, and Ireland¹⁴ as well as the United States, Indian wedding traditions, childbirth rituals in Romania and Greece, and Jewish fertility rituals. There are also contemporary appearances of red string in such diverse cultures as those of the Dominican Republic and Italy, and even among American celebrities in Hollywood. The folk belief that the red string brings good luck and wards off harm is not particular to Jews or to Jewish Israeli society either. In nearly all of its local variations, it is believed to protect people, animals, and houses against the evil eye, witchcraft, illness, the malignant powers of the dead, and other forms of demonic attack. the symbolic behavioral use of the string is also strikingly similar among nearly all of its local variants, tied as it usually is to a part of the body or to the window or door of the home, and used as it is in many cultures during major life-cycle events. It is also commonly believed that the thread should be knotted a particular number of times, the most beneficial number of knots often believed to be seven.

The Red String: The Cultural History of a Jewish Folk Symbol, Elly Teman. *Jewish Cultural Studies Vol 1, Jewishness: Expression, Identity, and Representation*. Ed Simon J. Bronner.¹⁵

G5] BLEIGIessen

42. Blei gissen, the technique of pouring lead to nullify ayin ha'ra, the poisonous evil eye, has its source in the Gemara and been practiced for many years. Today, one of its most popular practitioners is Rebbetzin Aidel Miller, a great-granddaughter of Yaakov Yosef Herman Rebbetzin Miller is a niece of Rav Chaim Pinchas Scheinberg. She currently lives in Ramat Shlomo and her husband serves as the rosh kollel at Kever Rachel.
 She was encouraged to pursue blei gissen by Rabbi David Abuhatzaira and Rabbi David Pinto, and especially Rabbi Aderet of Monsey. She also consulted with Rav Moshe Sternbuch, who told her that it isn't true that ayin ha'ra affects only those people who believe in it. "Ayin ha'ra does exist, and there are methods of removing it. Do we know why these segulahs work? No, no more than we can understand why certain things are decreed in shamayim. But the more you believe that this will help, the more it will help."
 Rebbetzin Miller also delved into other techniques for combating ayin ha'ra. She travels with a suitcase filled with photocopied tefilahs, red strings from Kever Rachel, a bottle of water from the ma'ayan of the Ba'al Shem Tov, and sprigs of ruta, an herb that the Ben Ish Chai was said to always carry in his pockets against ayin ha'ra. She carries a sefer entitled *Oleh Ayin*, which details how the eye connects to areas of the brain, and another entitled *Segulah Shleimah*.
 I use a lot of psychology," she allows. "As I pour the lead and speak to people, I get to know them, and I can give them advice. People feel they are being helped, and they become calmer and more hopeful."
 To perform blei gissen, Rebbetzin Miller takes an ordinary looking pot, places a small bar of lead in it, and begins heating it on the kitchen stove. She gives out a laminated sheet with a tefilah on it to read while the lead melts. When the tefilah is finished and the lead has melted. Rebbetzin Miller casts a thick, off-white sheet of cloth like a tallis over the person. The molten lead is poured from the saucepan into a pot of cold water above the person's head as the Rebbetzin speaks softly. The lead crackles and pops as it hits the cold water. The sheet is removed. The lead has fragmented into long pieces that look like silver twigs. If some of them have bulbous ends, the Rebbetzin explains, "Those are eyes. There is some ayin ha'ra. We have to do it over." Sometimes a curved piece can emerge that the Rebbetzin says is a "bird," which signifies an imminent simcha. She repeats the process one more time to make sure all the ayin ha'ra is gone. Then, for good measure, she takes the names of a couple of the person's family members and pours lead in their names.

14. In endnote 8 of the article Teman write: "The red thread has rich historical roots as a curing device in English, Welsh, and Irish folklore dating back to 1040 ce. Records from that time mention the use of a red thread bound about the head to cure a headache, or wound about the neck to cure lunacy 'when the moon is on the wane'. In Ireland in 1887 red thread tied about the throat was said to cure whooping cough (Wilde 1887); in England in 1910 it was said to relieve a baby's teething pains when tied about the neck, while in 1954 a record states that it could cure a sore throat. According to John of Gaddesden, in 1314 a piece of scarlet cloth was even used to cure the king of England's son of smallpox."

15. Available at https://www.academia.edu/1262277/The_red_string_A_cultural_history_of_a_Jewish_folk_symbol

She concludes by pressing a few red strings from Kever Rachel on the subject along with a sprig of ruta in a tiny plastic bag. "All segulahs are designed to be a way for us to connect with Hashem. They are a means of getting us to pray, perhaps in a different way that will make a difference. When I pour the lead, I make people read a tefilah to sensitize them to the fact that their yeshuos must come from Hashem. The bottom line is that you always have to daven, and it is ultimately tefilah that will make the difference in our lives."

Pouring Away Ayin Ha'ra: The Work Of Rebbetzin Aidel Miller, December 13, 2012¹⁶

Note that bleigiessen - molybomancy - is also an ancient non-Jewish practice¹⁷. It remains a popular custom among non-Jews in Germany, especially at New Years.¹⁸

43. האי מאן דעייל למתא ודחיל מעינא בישא, לנקוט זקפא דידא דימיניה בידא דשמאליה, וזקפא דידא דשמאליה בידא דימיניה, ולימא הכי: 'אנא פלוני בר פלוני מזרעא דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא' ... ואי דחיל מעינא בישא דיליה - ליחזי אטרפא דנחוריה דשמאליה.

ברכות נה:

The Bavli discusses different incantations to remove ayin hara. These are sometimes accompanied by unusual, presumably mystical, practices. Here a person is advised to stick his thumbs into his opposite hands.

Clearly, there are more mystical and more rational approaches to ayin hara and there is room in the Jewish tradition for different approaches on this. As always, a line must be drawn to avoid, on the one hand, a cynical (and often condescending) opposition to mystical approaches within hashkafa and, on the other, a descent into hashkafically questionably and even halachically prohibited practices which import the irrational superstitions of the non-Jewish world.

16. Available at <http://www.5tjt.com/pouring-away-ayin-hara-the-work-of-rebbetzin-aidel-miller/> and based on an article in Mishpacha Magazine. See also <https://forward.com/culture/longform/323464/how-i-rid-myself-of-the-evil-eye/> and <https://www.aish.com/sp/so/The-Evil-Eye-Remover.html>

17. See <https://en.wikipedia.org/wiki/Molybdomancy>

18. See <https://www.german-way.com/history-and-culture/holidays-and-celebrations/silvester-new-years-eve-germany/bleigiessen-lead-pouring/>. The EU has now restricted the sale of Bleigießen kits due to fear of lead poisoning!